

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. מעשר בהמה ... להבליעו בעצמות ... מבליעו... הא בדרקה הא בגסה ...
מר כי אתריה ומר כי אתריה.....1
- ב. בבכור הוא אומר לא יפדה ונמכר במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר
לא חי ולא שחוט ולא תם ולא בעל מום.....2
- ג. חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם שנאמר
כל חרם קדש קדשים הוא לה' נתנן לכהן הרי הן כחולין לכל דבריהם שנאמר כל
חרם בישראל לך יהיה.....7
- ד. הא בעי העמדה והערכה.....9
- ה. בש"א לא ימנה ישראל עם הכהן לבכור וב"ה מתירין ואפי' עובר כוכבים.....10

דף לב.

א. מעשר בהמה ... להבליעו בעצמות ... מבליעו... הא בדרקה הא בגסה ... מר כי אתריה ומר כי אתריה

מעשר¹ בהמה שנשחט במומו, מותר למכור את עצמותיו, ולא אסרו למכור
אלא בשרו בלבד ואם היו דמי העצמות יקרים והבליע דמי הבשר בדמי
העצמות מותר. וי"א² שאין תלוי ביוקר וזול, אלא עצמות בהמה דקה שאינם
נמכרים לעולם, כיון שא"א לעשות בהם מלאכה, ואין מבליעים. ועצמות
בהמה גסה, במקום שמוכרים אותם, לעשות בהם מלאכה, מבליעים. ואם
לאו אין מבליעים.

¹ רמב"ם הלכות בכורות פרק ו הלכה ח
² רש"י בכורות לב ע"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

וכבר התבאר לעיל דף לא: שמעשר³ בהמה שנשחט במומו, מותר למכור חלבו וגידיו, ועורו ועצמותיו, ולא אסרו למכור אלא בשרו בלבד, ואם הבליע דמי הבשר בדמי העור והחלב והגידין, ומכר הכל בהבלעה מותר.

ב. בבכור הוא אומר לא יפדה ונמכר במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט ולא תם ולא בעל מום

עוד התבאר שם כבר התבאר במסכת ב"ק דף יג: שאע"ג שבכור אדם⁴ ובכור חמור נפדים,⁵ ופדיונם לכהנים, בכור בהמה טהורה אין פודין אותו. אלא נשחט בעזרה כשאר קדשים קלים, זורקין⁶ דמו, ומקטיר אימוריו, ושאר הבשר נאכל לכהנים, שנאמר (במדבר יח פסוק טו יז) אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור בהמה טהורה תפדה. אך בכור שור או בכור פֶּשֶׁב או בכור עז לא תפדה קדש הם. ואין חילוק בין תם לבעל מום ששניהם אסורים בפדיון.

וכן אין⁷ מוכרין אותו כשהוא⁸ תם שכיון שהוא עומד לקרבן⁹ אין לכהן בו זכות¹⁰ כדי למכרו.

³ רמב"ם הלכות בכורות פרק ו הלכה ח

⁴ רמב"ם בכורות פ"א ה"ב וה"ז מנחת חינוך מצוה שצנ אות ג

⁵ ועי' יוצאים לחולין ובבכור בהמה אין פדיונו מועיל לכך ועיין זבחים עה"ב ברש"י ד"ה ומאי שמשמע שאם לא הזהירה התורה בלאו זה אמרינן דיכול לפדות ונפדה לענין שיהיה מותר בגיזה ועבודה. והתוס' שם ד"ה הפדו הקשו על דבריו דכל פסולי המקדשין אף שנפדו אסורים בגיזה ועבודה, ועי' ש"ש מה שתייצו. ובתמורה ח ע"א פירשו התוס' בד"ה בבכור, דאינו נפדה לצאת מקדושתו למכור באטליו ולשקול בליטרא, וכן פירש רש"י בב"ק י"ג ע"א ד"ה בבכור

⁶ ואע"ג דבכור בשפיכה שפיכה נקראת גם זריקה (מהר"י קורקוס שם)

⁷ רמב"ם שם

⁸ עיין בחידושי הרי"ם יו"ד סי' סע"ג שהקשה על הטור שם מנ"ל שאסור למכור דילמא אין בו איסור דהא אהני מעשיו והוא גופיה מה שחידשה תורה דהמכר אינו חל ותירץ שלכאורה קשה אמאי אין המכר חל הרי יכול למכרו כשהוא תם כדי שיפול בו מום ואז הרי הוא חולין וממון כהן ולזמן הזה שייך מכר אלא ע"כ שאסור עכשיו למכרו שכיון שאינו שלו הוי כמועל בהקדש עי"ש

⁹ ולפי"ז בכור בחול" שלדעת הרמב"ם אין מקריבין אותו, א"כ הוי בבכור בזמן הזה ואפשר למכרו כיון דהוי ממון בעלים (לחם משנה שם)

¹⁰ ועיין חזו"א תמורה לא ס"ק ח ששכתב לר' יוסי הגלילי דס"ל דקדשים קלים ממון בעלים בכור תם בארץ ישראל בזמן הבית הרי הוא ממון גבוה שלא נתנה לו התורה אלא הזכות להקריבו ולאוכלו אבל בעל מום או בחול"ל בזמן הבית או אפילו תם בזמן הזה הוי ממון בעלים ולהכי אין בו איסור מכירה אבל לרבנן כיון שקדשים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

ואם עבר ופדה אינו פדוי¹¹, וכן אם מכר אינו מכור, והרי הוא בקדושתו כמו שהיה קודם, והחולין אינם נתפסים ואינו לוקה¹² על לאו זה.

ובזמן הזה שאין בית המקדש, הואיל והוא רק עומד לאכילה כשיפול בו מום, כבר התבאר לעיל דף יב: שהרי הוא מותר לכהן למוכרו תמים חי בין לכהן בין לישראל¹³ והלוקח ינהג בו קדושת בכור. וצריך הכהן¹⁴ לשהותו ולגדלו לעולם עד שיפול בו מום.

קלים ממון גבוה א"כ גם בזמן הזה לאו ממנו ואפילו אם הומם אינו ממנו שמכיון שיש לאו בפדיותו א"כ אינו ממנו אע"ג שמוחר באכילה והרמב"ם פסק כר' יוסי הגלילי ואכמ"ל ועיין במנחת חינוך מצוה נא אות ה שהאריך בזה ועיין קהלות יעקב בכורות סי' כה

¹¹ מנחת חינוך שם אות א ערוך השולחן יו"ד סי' שו סעי' ג

¹² ומבואר בתמורה ה' ע"ב בסוגיא דכל מילתא דאמר רחמנא כו' דלאביי דסבירא ליה אם עבר אמימרא דרחמנא מעשיו קיימין, כאן גזירת הכתוב הם בהוייתן יהיו, דלא אהני, ולרבא לא אהני מעשיו, דסבירא ליה דאם עבר אמימרא דרחמנא לא מהני מעשיו, על כן אינו פדוי כלל, רק עבר אמימרא דרחמנא. והנה לאביי דסבירא ליה כל היכא דלא מהני לא לקי, א"כ לא לקי כיון דלא מהני מגזירת הכתוב דהם, ולרבא דס"ל אף דלא מהני לקי, מ"מ כאן לא לקי כיון דלא מהני ולא איתעביד מעשה בדיבורו, והוי ליה לאו שאין בו מעשה והנה הרמב"ם פ"ו מבכורות הל' ה' כתב שם גבי מוכר מעשר בהמה כיון דלא אהני מעשיו אין לוקין, ועיין בלחם משנה דהרמב"ם פוסק כאביי, א"כ כאן נמי אין לוקין מהאי טעמא, וכן כתב המשנה למלך כאן הי"ג, דעל כן לא מנאו הרמב"ם בפ"ט מסנהדרין ה"ד בכלל הלוקין, כיון דלא מהני כמו שכתב בפ"ו כאן ונראה לי מדברי הרמב"ם כאן, דהטעם דאין לוקין מחמת שאין בו מעשה, דאי נימא כמשנה למלך מחמת דלא אהני מעשיו, א"כ למה המתין הרמב"ם עד פ"ו גבי מכר מעשר, וכתב, ויראה לי דאין לוקין כיון דלא עשה כלום כו', הוה ליה לכתוב כאן דין זה, אלא דכאן דבר פשוט דאין לוקין, דהוא לאו שאין בו מעשה. וזה כתב בכמה מקומות, ואין צריך לפרש כאן (מנחת חינוך שם אות ג) ועיין בחי' הגרי"ז תמורה ה' ע"ב ד"ה בגמ' בבכור נאמר לא תפדה, "אבל זה נראה דמדמי הגמרא ללא תעביד ולא מהני ע"כ דשייך פדייה רק דהל"ת מפקיע ממנו דין זה, דאם לא שייך כלל דין פדיה וזהו דמגלה לן הקרא דלא תפדה א"כ אינו שייך כלל לפלוגתא דאביי ורבא" ובעין זה בחזו"א בכורות סי' כב ס"ק ג אמנם עיין במהרי"ט אלגאזי בכורות פ"ה אות לו (ס"ק א ד"ה ונראה) שפלפל בזה דלכאורה למימר שאינו נפדה תם בזמן הבית אין צריך פסוק כיון שבלא"ה כל קדשים אינם נפדים תמימים אמנם אפשר דאתי לבכור תם בחו"ל שאינו ראוי להקרבה לשיטת הרמב"ם ולהכי בעי פסוק למעטו מפדיה ואכמ"ל

¹³ אבל לעובד כוכבים אסור ש"ך יו"ד סי' שז ס"ק ב

¹⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד שז ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

במה דברים אמורים שהלוקח קונה אותו לצורכו, אבל אסור לעשות בבכור חי סחורה¹⁵ דהיינו לקנותו כדי להרויח בו¹⁶ מפני שהוא בזיון קדשים¹⁷, ואם קנאו לצרכו כגון למשתה בנו או לרגל ולא נצרך לו יכול לחזור ולמוכרו.

ואחר שניתן הבכור לכהן הרי הוא כממונו לעשות בו מה שירצה, ויכול למכור אותו בין תם חי בין בעל מום בין חי בין שחוט, ומקדש בו את האשה כשאר ממונו¹⁸, ובלבד שלא ימכרנו בחנות או באטליז ולא ישקלנו במשקל, שעד כדי כך אין אנו מזלזלים בקדשים לנהוג בהם דרך חולין גמורין, אלא ימכרנו בביתו. וי"א¹⁹ שאם קדש בו קודם שחיטה הרי זו ספק מקודשת. אך לאחר שחיטה מקודשת לכו"ע.

ומכל מקום מותר לשקול בו מנה כנגד מנה, כגון²⁰ שיש לו חתיכת בשר חולין שידוע משקלה יכול לשקול כנגדה בשר בכור, וכן כשחולקין²¹ אותו נותנין חלק בכף מאזנים

¹⁵ אבל בבשר השחוט מותר (כן כתב בר"ב שביעית פ"ז מ"ג ד"ה לא בבכורות ובתפא"י שם אות לב ועיי"ש בתוספות חדשים דס"ל שאין חילוק אלא גם בבשר השחוט אסור לסחור אבל לפי מה שיתבאר לקמן שהחשש שמא ישהנו ויבוא לידי איסור בבשר שחוט אין איסור שהוא מותר לאוכלו שהרי הוא כחולין גמורים וצ"ג ועיי"ש במשנה ראשונה)

¹⁶ עיין בשו"ת שבט הלוי ח"ט סי' רכט בענין שאחד נולד לו ממבכרת זכר ונקבה, והוא מספק קדוש בבכורה ופטור מליתן כמבואר במשנתנו בכורות י"ז ובשו"ע יו"ד סי' שט"ו ס"א והוא ישהנו עד שיפול בו מום ובינתיים אסור בניזה ועבודה. ושאלתו אם מותר למכור זכר זה כדי שהקונה יכניס אותו לעדרו שיהי' לו זכר בעדרו שיעלה בעצמו על נקבות, וכתב "מכל מקום הרני חושש בנדון זה מטעם אחר היות ששנינו במשנתנו פ"ז דשביעית דאין עושין סחורה בבכור ונפסק בשו"ע יו"ד סי' ש"ז סו"ס ג', וכתבו הראשנים הטעם משום חשש מכשול דגיזה ועבודה כיון שאינו שוחט מיד, א"כ איך נתיר למכור זה הבכור ע"מ שיהיה הלוקח בכור זכר זה שיהיה מוכן להרביע הנקבות דג"כ איכא בזה חשש מכשול."

¹⁷ דהיישגן שמא ישהה אותו ויעבוד בו או ינוז אותו ואפילו בעל מום שהוא חולין גמור חיישגן שמא ישהה ויעבוד בו קודם שיתירנו חכם ועוד אם נתיר סחורה בבעל מום יבוא להשהות תם עד שיהיה בעל מום כדי לסחור בו ויבוא לעבוד בו אבל אין לחשוש שיהיה בעל מום עד שישחטנו לסחור בבשר שחוט כיון שאין בזה כל כך ריוח (ערוך השולחן שם סי' שו סעי' יב) ועיין במהרי"ט אלנאי בכורות פ"ה סי' לט שצ"ל למש"כ בספרו קהלת יעקב שיש בזה מחלוקת קאשונים אי איסור סחורה הוא מדאורייתא או מדרבנן ואכמ"ל

¹⁸ בשו"ע אבהע"ז כח כג פסק בכור, בזמן הזה, אם קדשו בו בעלים הוי ספק מקודשת. ובח"מ שם מג כתב סתם בעלים של בכור הוא הכהן והקשה סתירה בין מש"כ ביו"ד למש"כ באהע"ז שפסק ספק מקודשת שהוא ע"פ הרא"ש ש"ע בפ"ק דב"ק שבהן שקידש את האשה בבכור חי לא הוי מקודשת עכ"ל וכתב ומ"מ אף לדברי הרא"ש דב"ק לא נסתפק אליבא דרבנן רק בחי הואיל ואסור בניזה ועבודה אבל בבעל מום שחוט פשיטא דהוה ממון בעלים לכל דבר והביא מי"ש"ש בס"י ל"ד שדעתו שהרא"ש חזר בו בבכורות עיין עליו וכתב ג"כ כמו שכתבתי דאחר שחיטה פשיטא שמקדשין בו דהא אפי' לכותי מאכילין. ועיין בביאור הגר"א אבהע"ז שם אות סא שכתב "ומ"מ עיקר כמ"ש בי"ד שם"

¹⁹ בב"ש אבהע"ז שם ס כתב ליישב הסתירה הנזכרת דמ"ש כאן ומקדש בו היינו אחר השחיטה וקאי על מ"ש ושחוט ובהכי ניהא דלא תיקשי דברי המחבר אהרדי דשם פסק דהוי ספק מקודשת. הובא בפ"ת יו"ד שם ד

²⁰ לבוש ומ"ז שם ג

²¹ לבוש וש"ך י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

זה וחלק בכף מאזנים שכנגדו כדי לחלוק בשוה חלק כחלק, וכן יכול לשוקלו כנגד כלי או סכין.

וזוהו רק בשרו אבל חלבו ודמו וגידיו²² וקרניו נמכרין בחנויות ואטליזים ונשקלין במשקל, שלא עשו חז"ל כל כך מעלה אלא בבשר, ושמונו של גיד הואיל והוא מותר מן התורה, דינו כבשרו.

מעשר בהמה²³ אסור למוכרו כשהוא תמים שנאמר בו (שם כז פסוק לג) לא יגאל, מפי השמועה למדו שאף איסור מכירה במשמע שאין נגאל ואינו נמכר כלל, והמוכר²⁴ מעשר לא עשה כלום ולא קנה לוקח²⁵. ואינו לוקח²⁶.

המקדש בו אשה אינה מקודשת שהרי זה כמכר.

²² קאי אכל הגידים שבבהמה אף המותרים לאכול דגידים אינן בכלל בשר. ש"ך יא

²³ רמב"ם בכורות פרק ו הלכה ה

²⁴ ועיין ספר שושנת העמקים – כלל יט וז"ל "ודע שהר"מ ז"ל פ"ו מהל' בכורות כתב בהל' ה' "יראה לי שהמוכר מעשר בהמה לא עשה כלום ולא קנה לוקח, ולפיכך אינו לוקח". והרב בספר יד אליהו (למהר"א נאליפפה ז"ל) הבין ד"יראה לו" אאינו לוקח קאי "ע"ש בדף ק' ע"ד ד"ה ואני, והמע"י בהר"מ ז"ל משמע דקאי אאינו קנה לוקח, ונראה דמשי"ה תלה הדבר ביראה לו, דע"כ אמרינן בתמורה ה' ע"ב דמעשר לא מהני לכ"ע אלא בלא יגאל דיליף העברה מבכור, אבל לא ימכר לא ידעינן משי"ה תלה הדבר ביראה לו. וער"מ ז"ל הל' בכורות פ"ו ה"ה "אסור למכרו תמים, ואיני יודע הא בעל מום נמי כמבואר בבכורות ל"ב חי בין תמים ובין בעל מום מה"ת אסור, ושחוט תמים אין נמכר שהוא קדשים ובעל מום מדרבנן כמבואר שם".

²⁵ ולפיכך אינו לוקח כמכור חרמי בהנים שלא קנה לוקח וכמכור יפת תואר כמו שיתבאר במקומו

²⁶ והקשו (לח"מ) על הרמב"ם שהא לרבא בתמורה ו ע"א דכל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני עכ"פ לוקח דעבר אמירא דרחמנא א"כ אמאי לא ילקה הכא אע"ג שאינו מכר כיון שעבר אמירא דרחמנא ומזה הוכיחו דס"ל כאביי ובאמת לשיטת תוס' תמורה ו ע"א סד"ה והשתא לקי לרבא על כל דבר וא"כ ה"ה הכא אבל הרמב"ם אפשר דס"ל דלרבא לקי דוקא במקום שעכ"פ היה איזה מעשה כמו אונס שגירש דהגט הוי גט ונתן לה רק דהתורה גזרה שיקחנה בחזרה ולהכי לקי אבל במה שאין מעשיו כלום לגמרי כמו הכא במכירת מעשר א"כ לא עשה כלום ולמה ילקה וא"כ אפשר שפיר פסק רבא (ערוה"ש שם סעי' כ) ואפשר דלפימשי"כ מנ"ח מצווה תקנ"ט בספו בשם המהרי"ט והרשד"ם שלא מהני לרבא דוקא היכא דמיתקן האיסור אבל אי לא מיתקן האיסור במה שלא מהני לא אמרינן שלא מהני א"כ הכא שהאיסור הוא עצם המכירה שבלא"ה אינו מכור אלא מה שאסרה תורה הוא רק מעשה המכר וא"כ אינו ענין כלל למחלוקת אביי ורבא וע"כ שלכו"ע אינו לוקח כיון שעכ"פ לא עביד מעשה כיון שלא חל ועיין מנחת חינוך שסא אות ג ואות ה שהאריך בענין זה ואין כאן מקומו ועיין בזבחים ט ע"א דמשמע דלקי עליה דאמרינן התם "למאי נפקא מינה למילקא עליה בלא יגאל" ועיי"ש בתוד"ה למאי נפקא וכו' ועיין חזו"א על הרמב"ם כאן ובבכורות ס"י כב אות ג שבת דלדעת חכמים בב"ק יג ע"ב שמעשר בהמה ממון גבוה הוא א"כ לא שייך לל לאו וכ"ש מלקות על מכירה שהרי אינו יכול למכור כלל כיון שאינו שלו

הלכות הדרף היומי

מסנת בכורות

ואם נתנו במתנה, וי"א²⁷ שאינו עובר. שמתנה אינה²⁸ כמכר. וי"א²⁹ שמתנה כמכר ועובר

וי"א³⁰ שבעל מום חי ותם שנשחט³¹ במקדש, והבשר לבעלים, אסור למוכרו מן התורה. וי"א³² שתם בין חי בין שחוט אסור מן התורה אבל בעל מום אפילו חי אין איסורו אלא מדרבנן. וי"א³³ שתם שנשחט אינו אלא איסור דרבנן. וי"א³⁴ שאף בעל מום חי אינו אלא איסור דרבנן.

²⁷ מנחת חינוך מצוה שסא אות ד

²⁸ ערוה"ש העתיד בכורות סי' רא סעי' יח ממשנה ריש מע"ש

²⁹ מתנה כמכר בכל מקום תפא"י מעשרות פ"ב אות ב' ועיין בב"מ מז' א' ומגילה כז' ב' ועיין פ"א מ"א ממע"ש תפא"י אות ה'

³⁰ בערוה"ש שם סעי' יח דייק כן מל' הרמב"ם בה"ו "מדברי סופרים שאסור למוכרו בעל מום ואפילו שחוט" משמע ששחוט שאינו בעל מום הוא איסור תורה וגם ע"כ שבעל מום חי הוא איסור תורה דאי לא"ה בעל מום שחוט הוא גזירה לגזירה וכן משמע מדברי הר"ב מעשר שני פ"א מ"ב עיי"ש ועיין מנחת חינוך מצוה שסא אות א ואות ב שבעלה שלרמב"ם אסור בתם בין חי בין שחוט מן התורה אבל בעל מום חי אינו אל מדרבנן ותמה עליו עיי"ש

³¹ ועל חלבו וגידיו ועצמותיו ועורו אפשר גם כן עובר, דבש"ס שם ל"א ע"ב אינו מבואר רק דחכמים לא אסרו זה ובש"ס מיידי לענין הבלעה, והר"מ כאן בה"ח כתב על זה ג"כ חכמים לא אסרו למכור חלבו וגידו וכו', נראה דאם הוא מן התורה אפשר דגם דברים אלו בכלל הלאו, מ"מ אפשר בעור וגידים ועצמות דבכל התורה כולה אינו בכלל בשר אפשר מן התורה מותר, אך באמת כאן לא כתיב לשון אכילה, אם כן כל היכא דאסור מן התורה גם אלו הדברים אסורים מן התורה, ומ"מ צ"ע (מנחת חינוך שם אות ו)

³² שיטה מקובצת בבא קמא יג ע"א ד"ה ולענין פסק בשם המאירי "נראה שהלאו בתם הוא בין חי בין שחוט אבל בעל מום אינו מן התורה" וכ"כ במנחת חינוך שם אות ב בדעת הרמב"ם ועיין בחי' הגרי"ז זכאים ט ע"א שביאר "בתם דשם הלא השחיטה אינו מפקיע קדושתה, א"כ שפיר לקי גם לאחר שחיטה מדאורייתא, אעפ"י שברר אינו חי, ולא בעינן כלל חי לדין דלא יגאל"

³³ כן הוכיח המנחת חינוך שם אות א ואות ב

³⁴ כן דעת הכס"מ ברמב"ם שם וכן משמע בתוס' זכאים ט ע"א ד"ה למאי נפקא מינה "תימה היכי לקי אחר שחיטה אלא יגאל הא אמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב:) דלאחר שחיטה מדרבנן" ועיין חי' הגרי"ז שם שביאר "כל עיקר טעמא דאינו לוקה לאחר שחיטה הוא משום דבעינן דוקא חי, לשיטתם כבר אפשר לספוקי במפרכסת שהיא כחיה איך יהיה לגבי לא יגאל, והתוס' בבכורות (דף ל"ב ע"א בד"ה הא) באמת מספקי להו" ועיין במנחת חינוך שם אות ב שהקשה למה דיליף רבא בכורות לא ע"ב לא יגאל מתמורה ותמורה הוא בבעל מום ג"כ, א"כ הלאו דלא יגאל ג"כ בבעל מום, וכל שכן לרב שמואל ב"ר יצחק דיליף מן תזבח ושם מיידי בבעל מום, ומבואר דאין בו ברכה מחיים אלא לאחר שחיטה, היינו דאינו נמכר מחיים, מפורש דבעל מום ג"כ עובר מחיים,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

מדברי סופרים³⁵ אסור למוכרו בעל מום, ואפילו שחוט.³⁶ גזירה שמא ימכרנו חי. לפיכך במעשר אין שוקלין³⁷ אפילו כדרך ששוקלין בבכור מנה כנגד מנה³⁸ מפני שהוא נראה כמוכר.

מעשר בהמה³⁹ נוהג בחולין, אבל לא במוקדשין, ונוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית, ושלא בפני הבית, אבל חכמים אסרו לעשר בהמה בזמן הזה. ותקנו שאין מעשרין אלא בפני הבית, גזירה שמא יאכלהו תמים, ונמצא בא לידי איסור כרת, שהוא שחיטת קדשים בחוץ. ואם עבר ועשה בזמן הזה הרי זה מעשר, ויאכל במומו⁴⁰ ואסור למוכרו⁴¹.

**ג. חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל
דבריהם שנאמר כל חרם קדש קדשים הוא לה' נתנן לכהן
הרי הן כחולין לכל דבריהם שנאמר כל חרם בישראל לך
יהיה**

³⁵ רמב"ם שם הלכה ו

³⁶ ועיין תוס' זבחים ט ע"א שהקשו דבגמ' שם משמע שיש בו איסור תורה אמנם כוונת תוס' שם הוא לתם שחטו וכמשי"ב בחי' הגרי"ז שם ובאו"ש כאן ה"ה

³⁷ ועיין תוס' בכורות ל"א ע"א ד"ה חוץ, כתבו שהוא מן התורה דשמא מאיזה קרא נפקא דאין נוהגין בזיון בדבר שאין הנאה להקדש. ועיין זבחים ע"ה ע"ב בתוס' ד"ה התפוס, שם מבואר דיש סוברים שהוא מדרבנן והם הוכיחו שהוא מן התורה, והר"מ הביא דין זה בפ"א מאיסורי המזבח הי"ב, ואין הכרע בדבריו ועיין מהרי"ט אלנאזי בכורות פ"ה סי' לט מה שצוין לקהלת יעקב

³⁸ עיין ל"ת קח שלרש"י היינו לשקול כנגד בשר חולין שנשקל ע"י משקל קבוע ולרמב"ם היינו לחלוק לחלקים שונים ולשקול זה כנגד זה ועיי"ש שדעת הש"ך דלא פליגי לדינא אמנם עיין בחי' הגרי"ז בכורות דף לא ע"א דס"ל שיש נפקא מיניה בין דעת רש"י להרמב"ם וז"ל "והנה הרמב"ם כתב שם (פ"ו הל"ו) דזה דוקא בבכור הותר, אבל במעשר אסור משום דנראה כמכירה עיין שם, ונראה דזה תלוי לשיטתו, דהרמב"ם דמפרש דשוקלין מנה כנגד מנה היינו ביניהם לחלוק בשוה, וע"כ שזה שייך ודאי למכירה, ע"כ דוקא בבכור הותר אבל לא למעשר, אבל רש"י דפירש דשוקלין כנגד בשר חולין שנשקל בליטרא, וא"כ זה לא שייך לחלוקה ומכירה, וא"כ זה הותר אף במעשר גם כן"

³⁹ רמב"ם שם פ"ו ה"ב

⁴⁰ ובנודע ביהודה תניינא חיו"ד סי' קפ"ט הקשה לו חכם אחד, הא מבואר בסוף בכורות הא דתני ימותו מיירי בזמן הזה דלא ישהה עד שיפול בו מום מחמת תקלות גיזה ועבודה, הלכך כונסין לכיפה וימותו, עיי"ש בפירוש רש"י ד"ה בזמן הזה, והיאך פוסק הר"מ דיאכלו במומן ועיי"ש מש"כ

⁴¹ הוא משנה במעשר שני פ"א מ"ב ועיין תוי"ט שם שהעמיד המשנה בזמן הזה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף פח. שהאומר⁴² חרם סתם⁴³ הרי אלו לכהנים, שסתם חרמים לכהנים⁴⁴, שנאמר (במדבר יח פסוק יד) פֶּלַח הָחֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לַיהוָה. שמשמעות⁴⁵ המילה "חרם" וויתר על כל זכויותיו בנכס. שהנכס ניתן לו מיד ה', והוא חזר ונתנו לה' הוא היה שלו, ומעתה הרי הוא של ה'.

ואחד המחרימים⁴⁶ קרקע או מטלטלין הרי אלו ניתנין לכהן שבאותו משמר בשעה שהחרים, חרמי כהנים כל זמן שהן בבית הבעלים הרי הן הקדש לכל דבריהם, ואין להם פריון, שנאמר (ויקרא כז פסוק כח) פֶּלַח הָחֵרֶם קֶדֶשׁ קְדָשִׁים הוּא לַה', נתנו לכהן הרי הן כחולין לכל דבריהם לומר שיהיו מותרים אפילו לזרים כשאר ממונו של כהן⁴⁷, שנאמר (במדבר יח פסוק יד) פֶּלַח הָחֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לַיהוָה.

⁴² רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ו הלכה א

⁴³ להוציא אם פירש את כונתו ואמר הרי זה הקדש לבדק הבית או חרם לבדק הבית או חרם לשמים, וכן בכל נכסיו אם אמר כל נכסיו הקדש או חרם לבדק הבית או חרם לשמים הרי אלו יפלו לבדק הבית.

⁴⁴ ובכסף משנה שם הקשב ויש לתמוה על זה דאמרינן בגמרא (דף כ"ט) אמר רב הלכה כרבי יהודה בן בתירא ורב שביק רבנן וכו' עד למאי דאפכיתו ותניתו הלכה כר' יהודה בן בתירא ועיי"ש ובלח"מ מו"מ מה שתירצו ועיי"ן או"ש שכן פשט הכתוב ביחזקאל מ"ד (כט – ל') כל חרם בישראל להם יהי, ולא כתב ולכהנים, כמו שכתוב בתרומה וחלה, משום דכיון שנתנן לכהן הן חולין גמורים לכל דבר, וישראל וכהן שוין בה, וזה מכון נאות בפשט הכתוב, וכן מבואר באגדת תהלים סימן א' (שוח"ט תהלים א) על פסוק דמושב לצים וכו', הרי עלי חרם, א"ל תנה לי, שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה.

⁴⁵ שכל הקדש כולל שתי בחינות; בחינה שלילית: הפקעה מהנאה של חולין, ובחינה חיובית: מסירה למטרה שבקדושה. בהקדש רגיל הרי הבחינה החיובית – המסירה למטרת הקדש – היא העיקרית, ואילו הבחינה השלילית – ההפקעה מהנאת חול – היא רק תוצאה מזו. ואילו בחרם הבחינה השלילית – הפקעה מהנאת חול – היא המטרה הראשונה, ואילו הקדושה החיובית נראית רק כתוצאה של אותה הפקעה. והנה כאן נאמר: משאמר אדם "חרם" על נכס שלו – בין יש בו רוח חיים ובין אין בו רוח חיים, בין מיטלטל ובין קרקע – מאותה שעה הרי הנכס חדל להיות "שלו"; שוב אין למכור אותו לאחר, ואין לגאול אותו על – ידי בעליו הראשונים. הנכס הוחזר מידיו לה', ודינו קודש קדשים; הוא מייצג מושג יסודי, שהוא הבסיס לכל הקדשה (ראה פי' שמות כט, לו), והוא "השיעבוד לה" דרך כלל. משום כך לא הרי חרם כהרי קודשי בדק הבית. כי הללו נתקדשו רק כחפצים בעלי ערך, והם נועדו לשמש מטרה חיובית של המקדש, קדושה זו ניתנת לפדיון, והייעוד יכול לעבור לחפץ אחר בעל ערך דומה. לא כן החרם: כשבעל הנכס הועידו להיות חרם, כבר וויתר על כל זכויותיו בנכס. הנכס ניתן לו מיד ה', והוא חזר ונתנו לה'; הוא היה שלו, ומעתה הרי הוא של ה'. כל נכס שיחזור לה' בתורת חרם – יימסר לבעלותם המלאה של הכהנים, וגם פסוק כא כאן מתייחס לדין זה: "כשדה החרם לכהן תהיה אחותו". ומכאן ההלכות: "חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהן שנאמר כל חרם קדש קדשים הוא לה"; נתנן לכהן הרי הן לכל דבריהן כחולין שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה" רש"י הירש ויקרא פרק כז פסוק כח (פרשת בחקותי)

⁴⁶ רמב"ם שם הלכה ה

⁴⁷ רדב"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

דף לב:

ד. הא בעי העמדה והערכה

כבר התבאר לעיל דף יד: שהמקדיש בעלת מום⁴⁸ קבוע אם מתה קודם שתפדה, נפדית אחר שתמות⁴⁹, שהרי לא חלה קדושה גמורה על גופה אלא על דמיה מפני שהיתה בעלת מום קבוע. וי"א שבלבד שנשחטה⁵⁰ דאל"ה

⁴⁸ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק א הלכה יא

⁴⁹ ואיכא למידק עלה מה נפשך אי חל על הני קדושת מזבח וכי פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ואי לא חייל עלייהו הקדש אמאי יפרו ועל כרחין אית לן למימר כגון שהקדיש דמיהן למזבח א"נ מן הסתם כיון דלא חזו למזבח לדמיהן קאמר הילכך יפרו ויביאו בדמיהן עולה ובעלי מומין מתחלתן הוו בכלל העמדה והערכה כדתני לוי וקי"ל כוותיה ואם היו בחיין בעי העמדה והערכה וכיון שמתו יפרו ויביאו בדמיו עולה למזבח והא דתנן אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אם מתו יקברו היינו בשעה שהקדישן היו ראויים למזבח ונפסלו אבל בעלי מומין מעיקרן דלא חזו למזבח אם מתו יפרו דהוי במקדיש דקל בעלמא. רדב"ז הלכות ערכין וחרמין פרק ה הלכה יב, אך בכס"מ שם משמע שפסק כר' יוחנן להלן שבעל מום מעיקרו לא הוי בכלל העמדה והערכה ובהר המוריה איסורי מזבח כאן כתב רש"י וז"ל ואף על פי שאינה ראויה אלא לכלבים ואין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ואכלת ולא לכלבך הנ"מ בקדשים שקדם הקדישן את מומם אבל הני כדקולא בעלמא נינהו ולא נחת להו קדושת הגוף ועוד אשמעינן דלא בעינן העמדה והערכה וקסבר קדשי בדה"ב לא היו בכלל העמדה והערכה דכתיב בפדיון קדשים שנסתאבו לאח"כ והעמיד את הבהמה וכיון דמתה א"א להעמיד עכ"ל והנה מש"כ דאתי מתניתין כמ"ד דקדשי בדה"ב לא היו בכלל העמדה והערכה ומשמע דלמ"ד דקדשי בדה"ב היו בכלל העמדה והערכה אין נפדין כשמתו וזה תמוה דהא בבכורות שם בעי למימר זו דברי ר' שמעון ומחלוקתו ורבנן ע"כ ס"ל דקדשי בדה"ב היו בכלל העמדה והערכה ואפילו למאי דקאמר התם דרב ס"ל כריש לקיש דרבנן ס"ל דווקא קדשי בדה"ב היו בכלל העמדה והערכה ולא קדשי מזבח וא"כ מתניתין דס"ל דבקדשי מזבח בעינן העמדה והערכה לא אתיא כוותיהו יעו"ש ובתמורה שם. היינו מטעמא אחרינא דבקדשי מזבח לא בעו כלל העמדה והערכה אבל הא פשיטא דמאן דס"ל דקדשי בדה"ב בעי העמדה והערכה מ"מ בקדשי מזבח וקדם מומן להקדישן ס"ל דלא בעי העמדה והערכה וכן איתא שם בהדיא בריש סוגייא בתמורה דר' יוחנן דס"ל דאחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדה"ב בעי העמדה והערכה ומ"מ ס"ל דבע"מ מעיקרו לא בעי העמדה והערכה יעו"ש וכן מוכח מכל הסוגיא. והנה אם נימא דלא ט"ס הוא אפ"ל דרש"י ז"ל דרכו לפרש על פי ס"ד דרב דאמר זו דר"ש אבל הכמים ס"ל דאפילו בע"מ מעיקרו בעי העמדה והערכה וצ"ע. שוב מצאתי להמל"מ לעיל בהלכה י' שעמד על דברי רש"י בזה ויותר נ"ל לומר כי ט"ס הוא מדסיים דכתיב בפדיון קדשים שנסתאבו אח"כ משמע דקודם מזה מיירי בקדשי מזבח שנסתאבו מקודם והיינו בע"מ מעיקרו. והא דכתב רש"י ז"ל דקדם מומן להקדישן פודין להאכילן לכלבים. וכן מוכח בתמורה ל"ג א' דאיתא שם א"ל ר' ירמיה לר' זירא לריש לקיש דאמר לרבנן קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה וקתני קדשי מזבח בע"מ יפרו ומוקמינן לה בשקדם הקדישן את מומן ש"מ פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ופירש"י שם בד"ה לר"ל וכו' בשלמא לר' יוחנן דמוקים לה בבע"מ מעיקרו לא איכפת לן אם נפדה לכלבים דהא לא נחתא מעולם קדושה לגופיה אלא לר"ל איכא למיבעי עכ"ל. והנה מרבינו כאן מבואר ג"כ כך דבקדם מום קבוע להקדישן דפודין לכלבים מדכתב ואם מתה קודם שתפדה נפדית אחר שתמות אלמא דפודין להאכילן לכלבים. הר המוריה שם

⁵⁰ מעשה רקח, ולפי"ז אין צריך במה שהאריך בהר המוריה בזה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

הרי אסורה באכילה ואין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, כמבואר במסכת שבועות דף יא:

אך אם נפל בה מום⁵¹ אחר שהוקדשה בין טהורה בין טמאה בין קדשי הבית בין קדשי מזבח הרי זו צריכה העמדה בבית דין שנאמר והעמיד את הבהמה, לפיכך אם מתה הבהמה קודם שתערך ותפדה אין פודין אותה אחר שמתה אלא תקבר, אבל אם הקדיש שחוטה או נבלה לברק הבית הרי זו תפדה כשאר מטלטלין.

ה. בש"א לא ימנה ישראל עם הכהן לבכור וב"ה מתירין ואפי' עובר כוכבים

בכור בזמן⁵² הזה שאין יכולין להקריבו על גבי המזבח אין לו היתר עד שיפול בו מום, וכשנפל בו מום מותר לאוכלו אפילו בחוצה לארץ.

וכן בזמן הבית כשהיה בו מום היו יכולין לשוחטו בכל מקום ולאוכלו בלא שום הקרבה, דכתיב (דברים טו יט – כב) כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יוֹלֵד וגו'. לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ וגו'. וְכִי יִהְיֶה בוֹ מוֹם פֶּסֶחַ אוֹ עֶגֶר כָּל מוֹם רָע לֹא תִזְבְּחֶנּוּ לַה' אֱלֹהֶיךָ. בְּשַׁעֲרֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ וגו'.

לפיכך בכור בזמן הזה ישחנו עד שיפול בו מום שבגלוי ואינו עובר, ושוחטו על פי מומחה ובימינו שאין מומחה נשחט על פי ג' בני הכנסת דהיינו חכמים קצת ואינם בקיאים כל כך. ודוקא במומין מובהקין⁵³, ואוכלו ומאכילנו למי שירצה ואפילו לגוים ואפילו לכלבים⁵⁴, שאין בו קדושה אחר שהוא מום ונשחט, דכתיב (שם פסוק כב) הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר יִחָדּוּ פֶּעֱבִי וְכֹאֵל, וכן נאמר

⁵¹ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ה הלכה יב

⁵² שו"ע ונו"כ יו"ד שו"ה

⁵³ כמבואר שם שם ב

⁵⁴ כך שיטת הלבושומהרש"ל וכשיטת תוס' פסחים כט. אין פודין, ובזבחים עא: ד"ה ובטריפה וביראים סימן קמב [דפוס ישן – שנב] עיין במהרי"ט אלגאזי פ"ה דבכורות אות מ"ב וביד שאול בשו"ע כאן (ומש"כ שם נעלם במחילת כבוד הש"ך תוספות במחכ"ת לא הבנתי שבש"ך לא כתב כלום בדעת התוספות אלא שרבים האוסקים כהר"ן והרשב"ר ורי"ו ושאין הכרח מהרא"ש שהוא מתיר ומשום כך כתב שיש לזוהר בדבר למרות שתוס' מתירים)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסגרת בכורות

בפסולי המוקדשין (דברים יב פסוק טו) יִאכְלֶנּוּ כִּצְבִי וְכִאֵיל מִהַ צִבִּי וְאֵיל מוֹתְרִין לִגְוֵי אֶף פִּסּוּלֵי הַמוֹקֵדְשִׁין מוֹתְרִים לִגְוֵי. וי"א⁵⁵ שֶׁמֶן הַתּוֹרָה אֵין לִיתְנוּ לְכֻלָּבִים כָּלֵל שֶׁנֶּאֱמַר שֵׁם יִאכְלֶתָ וּדְרָשִׁינָן⁵⁶ וְלֹא לְכֻלָּבִים, וְכֵן יֵשׁ לְהִזְהָר.

ומ"מ גם למתירים איסור דרבנן⁵⁷ איכא משום בזיון קדשים ואינו מותר להאכילו לעובד כוכבים אלא דרך זימון שיאכל העובד כוכבים עמו, אבל לא למכרו לו אפי' ליתן לו חתיכה חיה וכן לכלבים גם דרך עראי הנותר מהבשר עם העצמות אבל לא להשליכן להדיא לכלבים.

⁵⁵ ה"ר כתב בפ' המקשה דדוקא לעובד כוכבים שרי אבל לכלבים אסור משום ואכלת ולא לכלביך ומהרש"ל שם סי' ד' השיג עליו בלא טענה מוכרחת גם דברי התוס' פ' פסולי המוקדשין דף ל"ב ע"ב דכתבו דשרי לעובד כוכבים ולא מיתסר מואכלת ולא לכלביך כו' משמע לכאורה דלכלבים מיהא אסור אלא דלעובד כוכבים מיהא שרי וכ"כ הרשב"א בחידושו פרק המקשה דף ע"ג וכ"כ ר' ירוחם נתיב כ' חלק ב' שמותר להאכילו לעובד כוכבים כל זמן שמותר לישראל אבל לכלבים אסור להאכילו אף ע"פ שמותר לישראל כדאמר' בפסחים ואכלת ולא לכלביך ובבבבא בעל מום הכתוב מדבר עכ"ל לכן יש לזהר בדבר. ש"ך שם ח

⁵⁶ תמורה לא. ובעין זה לעיל טו.

⁵⁷ מהרש"ל פ' המקשה סי' ד' בש"ך שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

